

Atatürk'ün Balıkesir Hutbesi

Balıkesir Hutbesi, *Mustafa Kemal Atatürk'ün 7 Şubat 1923 tarihinde Balıkesir'deki Zağnos Paşa Camii'ndeki ünlü konuşmasıdır. Atatürk, hutbeden sonra minberden aşağıya inmiş ve çeşitli kişiler tarafından sorulan yirmiyi aşkın sorunun cevaplarını vermiştir. Hutbelerin amacının halkı aydınlatmak ve uyarmak olduğunu, hutbelerin tamamen Türkçe ve zamanın gereklerine uygun olması gerektiğini belirtmiştir. Atatürk'ün bu ünlü konuşmasını okuyucularımıza bayram armağanı olarak yayımlıyoruz.*

Ey Millet, Allah birdir. Şânı büyüktür. Allahın esenliği, sevgisi ve iyiliği üzerinize olsun.

Peygamberimiz efendimiz hazretleri, Cenabı Hak tarafından insanlara dinî gerçekleri duyurmaya memur ve elçi seçilmiştir. Temel kanunu, hepimizce bilinmektedir ki, yüce Kur'an'daki mânâsı açık olan âyetlerdir. İnsanlara feyz ruhu vermiş olan dinimiz, son dindir. En mükemmel dindir. Çünkü dinimiz akla, mantığa, gerçeğe tamamen uyuyor ve uygun düşüyor. Eğer akla, mantığa ve gerçeğe uymamış olsaydı, bununla diğer ilâhi tabiat kanunları arasında

Zağnos Paşa Camii

çelişki olması gerekirdi. Çünkü tüm evren kanunlarını yapan Cenabı Hak'tır.

Arkadaşlar; Cenâbı Peygamber çalışmasında iki yere, iki eve sahip bulunuyordu. Biri kendi evi, diğeri Allah'ın evi idi. Millet işlerini Allah'ın evinde yapardı. Hazreti Peygamber'in mübarek yolunda bulunduğumuz bu dakikada milletimize; milletimizin bugününe ve geleceğine ait hususları görüşmek maksadıyla bu kutsal yerde Allah'ın huzurunda bulunuyoruz. Beni buna eriştiren Balıkesir'in dindar ve kahraman insanlarıdır. Bundan dolayı çok memnunum. Bu fırsat ile büyük bir sevab kazanacağımı ümit ediyorum.

Efendiler, camiler birbirimizin yüzüne bakmaksızın yatıp kalkmak için yapılmamıştır. Camiler itaat ve ibâdet ile beraber din ve dünya için neler yapılmasının gerekli olduğunu düşünmek yâni konuşup tartışmak, danışmak için yapılmıştır. Millet işlerinde her kişinin zihnini ayrı ayrı faaliyette bulunması zorunludur. İşte biz de burada din ve dünya için, geleceğimiz ve bağımsızlığımız için, özellikle egemenliğimiz için neler düşündüğümüzü meydana koyalım.

Ben yalnız kendi düşüncemi söylemek istemiyorum. Hepinizin düşündüklerinizi anlamak istiyorum. Millî amaçlar, millî irade yalnız bir kişinin düşünmesinden değil, milletin bütün kişilerinin arzularının, emellerinin sonuçlarından ibarettir. Bundan dolayı benden ne öğrenmek, ne sormak istiyorsanız serbestçe sormanızı rica ederim. Hutbeler hakkında sorulan sorudan anlıyorum ki, bugünkü hutbelerin şekli, milletimizin duygusal fikirleri ve lisânı ile medenî

ihtiyaçlarıyla uygun görülmektedir.

Efendiler, hutbe demek topluma hitabetmek, yani söz söylemek demektir. Hutbenin mânâsı budur. Hutbe denildiği zaman bundan bir takım kavram ve mânâlar çıkarılmamalıdır. Hutbeyi söyleyen hatiptir. Yani söz söyleyen demektir. Biliyoruz ki, Hazreti Peygamber'in hayatta olduğu mutlu dönemlerde hutbeyi kendisi söylerdi. Gerek Peygamber Efendimiz ve gerek, dört halifenin hutbelerini okuyacak olursanız görürsünüz ki, gerek Peygamberin, gerek dört halifenin söylediği şeyler o günün sorunlarıdır, o günün askeri, idâri, mâli ve siyasi, sosyal konularıdır.

İslam toplumunun çoğalması ve İslam ülkeleri gerilemeye başlayınca, Cenabı Peygamber'in ve dört halifenin hutbeyi her yerde bizzat kendilerinin söylemelerine imkân kalmadığından halka söylemek istedikleri şeyleri bildirmeye birtakım kişileri memur etmişlerdir. Bunlar herhalde en büyük ve ileri gelen kişiler idi. Onlar camilerde ve meydanlarda ortaya çıkar, halkı aydınlatmak ve doğru yolu göstermek için bir şart lâzımdı. O da milletin lideri olan kişinin halka doğruyu söylemesi, halkı dinlemesi ve halkı aldatmaması!

Halkı genel durumdan haberdar etmek son derece önemlidir. Çünkü, her şey açık söylendiği zaman halkın beyni faaliyet halinde bulunacak iyi şeyleri yapacak ve milletin zararına olan şeyleri reddederek şunun veya bunun arkasından gitmeyecektir. Ancak millete ait olan işleri milletten

Hutbeden amaç halkın aydınlatılması ve ona yol gösterilmesidir, başka şey değildir. Yüz, ikiyüz, hatta bin yıl önceki hutbeleri okumak, insanları cahillik ve çağın gerisinde bırakmak demektir.

Zağnos Paşa Camii içi

gizli yaptılar. Hutbelerin halkın anlayamayacağı bir lisanda olması ve onların da bugünün gereklerine ve ihtiyaçlarımıza temas etmemesi,

Atatürk'ün Balıkesir'i ilk ziyareti 6Şubat 1923

Halife ve Padişah sıfatını taşıyan despotların arkasından köle gibi gitmeye mecbur etmek içindi. Hutbeden amaç halkın aydınlatılması ve ona yol gösterilmesidir, başka şey değildir.Yüz, ikiyüz, hatta bin yıl önceki hutbeleri okumak, insanları cahillik ve çağın gerisinde bırakmak demektir. Hatiplerin normal olarak halkın günlük kullandığı dil ile konuşmaları gereklidir. Geçen yıl Millet Meclisi'nde söylediğim bir nutukta demiştim ki "Minberler halkın akılları, vicdanları için bir ilim irfan kaynağı, ışık kaynağı olmuştur."Böyle olabilmek için minberlerde söylenecek sözlerin bilinmesi ve anlaşılması, ilim ve fen gerçeklerine uygun olması lazımdır. Hutbeyi verenlerin siyasi olayları, sosyal ve medeni olayları hergün izlemeleri zorunludur. Bunlar bilinmediği takdirde halka yanlış aşılamalar yapılmış olur.

Bu nedenle, hutbeler tamamen Türkçe ve günün gereklerine uygun olmalıdır. Ve olacaktır. •

"Minberler halkın akılları, vicdanları için bir ilim irfan kaynağı, ışık kaynağı olmuştur." Böyle olabilmek için minberlerde söylenecek sözlerin bilinmesi ve anlaşılması, ilim ve fen gerçeklerine uygun olması lazımdır.

Din, bir vicdan meselesidir. *Herkes vicdanının emrine uymakta serbesttir. Biz dine saygı gösteririz. Düşünüşe ve düşünceye muhalif değiliz. Biz sadece din işlerini, millet ve devlet işleriyle karıştırmamaya çalışıyor; kaste ve fiile dayanan taassupkâr hareketlerden sakınıyoruz. Gericilere asla fırsat vermeyeceğiz.*

M. Kemal Atatürk